

■ Otázky a odpovědi

Platba kartou jen při útratě nad 900 korun? Restaurace tím zákon neporušuje

Adam Mašek

adam.masek@hn.cz

Letní sezona je v plném proudu, lidé cestují po Česku za rekreací či zábavou – a přesto je část z nich v posledních dnech značně rozezláná. Důvod je prostý: vadí jim, že v některých obchodech a restauracích nemohou platit kartou. A pokud ano, tak jen od určité výše. Část expertů z gastronomického prostředí to irituje natolik, že dokonce chystají podklady pro novelu zákona, která by obchodníkům přímo nařizovala přijímat bezhotovostní platby. Jasně není ani u povinnosti prodejců přijímat bankovky a mince.

Mají restauratéri a další obchodníci právo zákazníky omezovat v případě karet? Jaký je pravý důvod, proč před bezkontaktními platbami preferují hotovost? A jak je to s ní? HN přináší odpovědi na základní otázky, které se této problematiky týkají.

1. Musí obchodník přijímat hotovost?

Ano i ne. Ministerstvo financí a Česká národní banka se neshodnou. Podle ČNB to vyplývá ze zákona o oběhu bankovek a mincí z roku 2011. Jiná právní norma pak stanovuje, že platba v hotovosti nesmí překročit 270 tisíc korun. Prodejce může oběživu odmítnout pouze v případě, že se jedná o více než 50 tuzemských mincí v jedné platbě, anebo pokud je platidlo viditelně poškozeno. Na dodržování pravidel v tomto směru dohlíží ČNB. Ta při jejich porušení obchodníky písemně upozorňuje a vyzývá k nápravě. Zároveň však zákon za nepřijímání hotovosti neurčuje žádnou sankci. ČNB se podobným případem zabývala například v roce 2018, kdy k nepřijímání hotovosti přistoupilo gastro tržiště Manifesto. Po upozornění ze strany regulátora však hotovostní platby v prodejnách umožnilo.

Paradoxně zcela odlišný názor má ministerstvo financí (MF). „Obchodník nemá podle právního názoru povinnost přijmout hotovost, musí však klienta o tom, že nepřijímá hotovost, předem informovat. Ministerstvo dlouhodobě zastává názor, že smluvní strany by měly mít volnost v tom, jaké protiplnění si sjednají,“ uvádí mluvčí MF Gabriela Krušínová. Tento rozpor ve výkladech dvou veřejných institucí trvá již několik let.

2. Mohou si obchodníci nastavovat minimální výši u plateb kartou?

Pokud prodejce zákazníka dopředu upozorní viditelným nápisem, třeba na dveřích provozovny, že kartou lze platit útraty například „jen nad 900 korun“, zákon tím podle MF neporušuje. Toto chování není ani proti normám kartových společností Visa a Mastercard platným pro země EU. „Visa nemá žádná pravidla, která by bránila stanovit minimální částku nutnou k umožnění platby kartou. Zároveň nemáme nastavená ani pravidla, která by jim to nařizovala,“ říká Marcel Gajdoš, generální ředitel Visy pro Česko, Maďarsko a Slovensko. Jiná situace panuje na ostatních globálních trzích, například v USA. Tam mohou prodejci

za nastavování minimálních limitů pro platby kartou dostat citelné pokuty až ve výši desítek tisíc dolarů.

Nastavovat minimální výši částky, již lze uhradit kartou, naopak zakazují obchodní podmínky některých provozovatelů platebních terminálů, například ČSOB anebo Comgate. ČSOB redakci napsala, že v případě zjištění takového pochybení může dojít i k ukončení smluvního vztahu s obchodníkem. To se ale děje jen ve výjimečných případech. Poskytovatelé platebních terminálů chtějí mít co nejšířší síť obchodníků. A pro prodejce samotné je zrušení služby jen minimálním trestem – mohou si ji snadno zařídit u jiných firem, například u Global Payments, která takové chování nesankcionuje.

cash. Nechtějí čekat na elektronický převod peněz,“ popisuje.

Luboš Kastner, který působí v Asociaci malých a středních podniků, Hospodářské komoře a Českém gastronomickém institutu, na to ale má jiný názor. „Působí to na mě jako výmluva. Peníze se dnes dají převést z účtu na účet okamžitou platbou během několika sekund. Spíše to zavání zlatými devadesátkami, daňovou optimalizací a částečným přechodem do šedé ekonomiky.“ Podle něj souvisí častější užívání hotovosti v gastru také s koncem EET, protože nyní už hospody a restaurace nic nenutí k tomu, evidovat hotovostní tržby elektronicky.

Obdobný názor zastávají i někteří ekonomové. „Byla by to opravdu zvláštní shoda okolností, kdyby restaurace a obchody ve zvýšené míře přestaly přijímat karty krátce po zrušení elektronické evidence tržeb. Zrušení EET byla zbytečná chyba,“ uvedl pro ČTK David Marek, analytik Deloitte.

4. Jak vysoké poplatky obchodníci platí za užívání platebních terminálů?

Nejběžněji se poplatek za jednu transakci pohybuje zhruba od 0,6 až po 1,5 procenta z dané částky. Do této sumy vstupují různé faktory jako například to, kolik má obchodník platebních terminálů a od jakého poskytovatele. Rozdíl je také mezi běžnými kartami a těmi, které banky vydávají firmám. U nich jsou poplatky pro obchodníka vyšší a mohou být i přes dvě procenta. Ty si banka zaúčtuje, a protože restaurace nemůže tento poplatek promítnout do koncové ceny pro zákazníka, ve výsledku

a podobně. Důvodem je, že u nejlevnějších produktů by se jim výrazně snížila marže. Specifickým příkladem jsou pak cigarety, za které ve večerkách často nejde zaplatit jinak než hotově. „Rozdíl mezi velkoobchodní nákupní cenou a maloobchodní prodejní cenou by se s poplatkem za platbu kartou blížil nule,“ říká zdroj z gastronomie, který si nepřál být jmenován.

5. Platí lidé v obchodech a restauracích více a častěji hotovostí?

Například z dat společnosti Dotykačka, která restauracím a hospodám pronajímá platební systémy, je vidět, že počet a objem hotovostních transakcí v posledních letech klesá. V podnicích, které Dotykačku používají, činil během letošního června podíl plateb v hotovosti 42 procent. Vloni to bylo ve stejném období 47 procent. V těchto datech ovšem chybí provoz, které platební systém Dotykačky nepoužívají. U hospod, jež se po konci EET rozhodly, že své hotovostní tržby elektronicky evidovat nebudou, je tak velmi složité odhadnout, s jak velkým objemem hotovosti pracují. Více by nenapověděla ani statistika udávající, kolik platebních terminálů podniky vrátily. Ty totiž s EET paradoxně nijak nesouvisí. Restauracím, které své tržby elektronicky neevidují, nic nebrání v tom, aby měly terminál pod pultem a v případě potřeby jej pohotovostně vytáhly.

„Jakkoliv se trend využívání bezhotovostních plateb pro určité formy nákupu zboží a služeb neustále zvyšuje, objem hotovosti v oběhu dlou-

Pouze hotovost Některé hospody a restaurace nechtějí nabízet možnost platit kartou.

Ilustrační foto: HN – Honza Mudra

3. Proč obchodníci minimální výši částky pro platby kartou zavádějí?

HN se na to ptaly přímo zástupců restaurací, kteří s redakcí hovořili pod podmínkou anonymity. Provozní restaurace na okraji Prahy uvedl, že platbu kartou nad 200 korun zavedli v podniku po covidu. „V té době se totiž lidé naučili platit kartami a my jsme měli v restauraci najednou málo hotovosti. Tu přitom potřebujeme, protože naši dodavatelé vyžadují platbu výhradně v hotovosti, chtějí odjet a mít

dostane méně peněz. Dále platí, že obchodníci si k platbě kartou nemohou účtovat žádnou přírůžku, výjimku tvoří právě jen podnikatelské karty. Drtivá většina obchodníků ale mezi běžnými spotřebitelskými a firemními kartami nedělá rozdíl.

Pravda také je, že největší hráči, například supermarket, si díky své velikosti dokážou vyjednat lepší podmínky. I proto lze u části menších obchodníků provozujících například večerky platit kartou až od padesáti korun

hodobě roste. To lze ve zjednodušené obecně přičíst zvyšování cenové hladiny zboží a služeb. Na objem hotovosti v oběhu mají dopad také mimořádné události, jako například loni kvůli situaci na Ukrajině a předtím pandemii covidu-19, kdy se objem hotovosti v oběhu skokově zvyšuje,“ říká mluvčí ČNB Denisa Všeticková. I někteří přední čeští bankéři v minulosti hovořili o tom, že v dobách krizí mají lidé tendenci vybírat větší množství hotovosti a ukládat je „pod polštář“ na horší časy.